

Chile og framtíðin

STÓRAR og kollveltandi broytingar eru farnar fram úti í heimi seinastu mánaðirnar og ikki minst hesar síðstu dagarnar.

EIN av kærkomnu hendingunum er valið av nýggjum forseta og stjórn í suðurameríkanska landinum Chile. Tað var í hesum landinum, at víðgongdar høgrasinnarar krefur í 1973 tóku valdið við eitt blóðugt hernaðarkvett og myrðu táverandi fólkalvalda forsetan Allende.

LEIÐARIN av hernaðarkvettinum munnu flest av okkum hava hoyrt um. Pinochet hevur nú í skjótt 20 ár stýrt landinum við harðari einaræðishond. Øll móttøða er niðurbard, allir sokallaðir fíggingdar avrættaðir.

NÚ gongur so móti ljósari tíðum í landinum - eftir at fólkið hevur valt eina nýggja stjórn og ein nýggjan forseta. Talan er um eina samgongustjórn við tilsamans 17 flokkum umboðandi flest øll politisk sjónarmið. Nýggi forsetin Patricio Aylwin varð tikin í eið seinasta sunnudag. Fólkið kring alt Chile hátíðarhildu dagin, nú høvdu tey fingið sín egna fólkalvalda forseta.

HÓAST áhugin fyri víðurskiftunum í einum so fjarskotnum landi sum Chile er avmarkaður her heima í Føroyum, so má tó sigast, at júst víðurskiftini í hesum landinum hava fingið væl av teigaplássi í føroysku blóðunum. Og tað, sum kanska fyrst og fremst kemur føroyingum til hugs, tá tú nevnr Chile, Pinochet og Allende, eru orðini hjá Óla Breckmann, blaðstjóra og lögtingsfólkatingsmanni: at tað var í tøkum tíma, at tann frísinnandi og konservatívi Pinochet kom til ræðið í Chile. Og hví minnst vit so júst hesi orð hansara! Jú, tí tey vórðu

skrivað um sama mundið, sum allur heimurin fekk at vita, at sami Pinochet hevði tikið valdið við eitt hernaðarkvett og myrt táverandi fólkalvalda forsetan Allende.

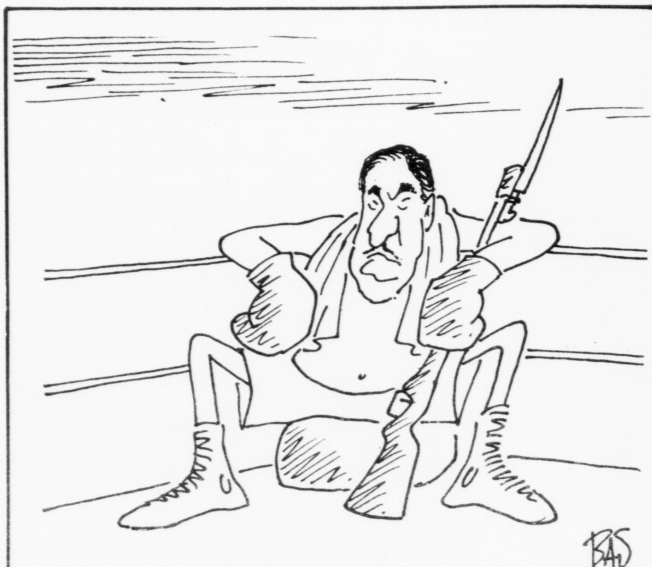
NÚ sami Pinochet hevur stýrt landinum í meira enn 16 ár hevur verið skrivað - eisini í okkara egnu høgrapressu, at tað er sama Pinochet fyrri at takka, at búskapurin í Chile nú er komin á fótur aftur, at landið hevur havt vøkstur út tjóðarrokskapinum ár undan ári. Og hesum bara teimum fríu marknaðarkreftunum fyrri at takka.

TAÐ er rætt, at samlaði búskapurin í Chile er munandi böttur seinastu árin, men hetta er so bert ein partur av sannleikanum. Tí nú kristiligi demokraturn Aylwin skal taka um endan er tað ein sannroynd, at 80% av øllum chilendarum í dag hava minni at liva av enn fyrri 20 árum síðani. Sambært brettska blaðnum The Guardian so er hetta ein av teimum stóru trupulleikunum hjá nýggja forsetanum, nú hann skal stýra landinum. At prísirur á teimum mest vanligu neyðsynjaðarvørnum eru øktir munandi ger heldur ikki støðuna hjá fólkinum betri.

HYGGJA vit so nærri at støðuni í landinum, so livir meira enn 60% av fólkinum í Chile undir hungursmarkinum og um somu tíð gerast tey ríkastu 10% bara ríkari og ríkari.

TAÐ verður eingin løtt uppgáva hjá tí 71 ára gamla Aylwin til stýra landinum. Fyri tað fyrsta skal hann leita sær stuðul frá teimum 17 flokkunum, sum eru í samgongu. Harnaest hevur hann so herin og Pinochet at dragast við.

HÓAST Pinochet ikki longur er for-

Hetta fær teknarin í norska blaðnum Aftenposten burtur úr politiskur støðuni í Chile. Hóast Augusto Pinochet nú hevur latið forsetasessin til Patricio Aylwin, so kann hann halda fram sum ovasti fyrri herinum í 8 ár og hevur hann gjørt greitt, at herurin góðtekur onga sivila uppílegging

seti, so er tað kortini framvegis hann, sum hevur valdið í landinum. Sum leiðari av herinum og øllum teimum vápnadu deildunum og nú eisini trygdarløgregluni, so er tað í veruleikanum hann, sum er veruliga valdsharrin í Chile.

TAÐ verður rætt og slætt ómøguligt at fremja tiltøk, sum ganga Pinochet ella vápnadu deildunum ímóti. Henda sannroynd ger støðuna í landinum sera óvissa. Tí við eini sterkari skuggastjórn við Pinochet á odda er avmarkað, hvat ein samgongustjórn við tilsamans 17 flokkum kann gera. Hetta veit Pinochet fullvæl, og hann ætlar sær tí eisini at brúka vald sitt.

M.a. hevur hann longu tryggjað sær, at útreiðslurnar til vápnadu deildirnar skulu ikki minka nakrantíð. Tvs. at fólkalvalda stjórnin hevur ikki møguleika at samtykkja niðurskurð í teimum herðnaðarligu útreiðslunum. Hetta dømi vísir, hvussu trupult tað verður hjá Aylwin og hansara fólki at stjórna Chile.

VIT kunnu so bert seta okkara álit til teir nýggju leiðararnar í Chile og vóna, at tann dagur ikki er langt burturi, tá drápsmaðurin og harðrenði einaræðisharrin Pinochet er horvin av politiska pallinum.

jamú

Vilhelm Johannesen

Avtøka av prístalinum fremur lønarójavna

Vilhelm Johannesen
skrivar

Landsstýrið hevur skotið upp at avtaka lógina um prístalsviðgerð av lønum.

Hetta verður gjørt mitt í einum sáttmálaskeiði. Flestu sáttmálarnir eru gjordir 1. mai 1989 og eru sostatt galdandi til 1. mai 1991. Tá sáttmálarnir vórðu gjordir varð roknað við framhaldandi prístalsviðgerð av lønunum. Við hesum gripur samgongan inn í galdandi sáttmálar á arbeiðsmarknaðinum.

Galdandi lóg um prístalsviðgerð av lønum varð samtykt í 1975. Í lógini er ásett, at fyrri hvørji trý stig prístalið hækkar, fer lønin hjá timaløntum upp

við 60 oyrum um tíman og hjá mánaðarløntum við 105 kr. mánaðan.

Áðrenn nýggju lógina í 1975 var skipanin soleiðis, at øll fingi eina prosentvísu prístalsviðgerð. Hetta forði við sær, at tær stóru lønirnar fingi eina stóra prístalsviðbót, at miðallønirnar fingi eina miðalstóra prístalsviðbót, meðan tær lágu lønirnar fingi eina litla prístalsviðbót.

T.v.s., at prístalsskipanin, sum var galdandi fram til 1975, framdi lønarójavna. Hon ókti munandi ímillum láglønt, miðallønt og háinntøkurnar.

Tí varð lógin frá 1975 mett sum eitt stórt framstíg. Serliga fyrri lág- og miðalløntøkurnar. Nú var prístalsskipanin ikki við til at økja lønarmunin longur.

Tá landsstýrið nú hevur skotið upp at avtaka lógina um prístalsviðgerð av lønum, so merkir hetta, at prishækkingarnar verða tiknar við í lønarkrovini. Verða tiknar við í sáttmálasamráðingarnar millum partarnar á arbeiðsmarknaðinum. Hesar samráðingar snúgu seg altíð um prosentvísar lønarhækkingar.

Við avtøku av prístals-

viðgerðini koma vit sostatt í ta støðu, at prishækkingarnar fara at geva prosentvísar lønarhækking, soleiðis at tær hægstu lønirnar fáa mest og tær lægstu lønirnar

minst. Men prishækkingarnar eru og verða tær somu fyrri øll.

Við hesum eru vit komnir afturum 1975.

V4-dráttur

nr. 833. 10. mars 1990

Tølini: 91 - 96 - 45 - 33 - 83 - 52 - 88 - 95 - 78 - 9 - 20 - 16 - 65 - 35 - 1 - 68.

Vinningur: 28.300,-.

Vinnarar: Eingin vinnari varð funnin